Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintajärjestö - TVY ry
Finlands Arbetslösas Samarbetsorganisation - TVY rf
Sörnäisten rantatie 27 C 4, 00500 HELSINKI
p. 044 544 3613 • Y-tunnus 1003909-9
http://www.tvy.fi/ • etunimi.sukunimi@tvy.fi tai toimisto@tvy.fi

TVY:n lausunto Hallituksen esitys: HE 134, 2016 vp, Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017, 18.10.2016, työ- ja elinkeinojaosto.

Arvoisa työ- ja elinkeinojaosto sekä puheenjohtaja,

TVY kiittää mahdollisuudesta lausua valtion talousarvioista 2017. TVY kiinnittää talousarviossa huomiota seuraaviin am. asioihin.

- **TVY vaatii yleisesti työllisyysmäärärahojen nostamista. Säästötavoitteiden vuoksi yhdistyksille, säätiöille, kunnille ja kuntayhtymille palkkatuki on rajattu vain 3 000 henkilötyövuoteen. Kolmannella sektorilla on tuhansia täyttämättömiä työpaikkoja. Vaadimme, että palkkatuen henkilötyövuosia lisätään 10 000:een.**

- **TE-toimistoille ehdotetaan 17 milj. euron lisäystä toimenpiteisiin, joilla tehostetaan työvoimapalveluita ja lisätään yksityisten palveluntuottajien käyttöä. Tavoitteena on, että 3 kk. välein haastatellaan työttömät työnhakijat. TVY toivoo, että tämä määräraha jaetaan TE-toimistoille, koska toimistoissa on valtava henkilöstövaje ja päällekkäistä ohjausta ei kannata järjestää. Pitkäaikaistyöttömien määrä on kasvanut v. 2008 tasosta 40 000:sta n. 130 000 henkilöön vuoden 2016 loppuun tultaessa. Samaan aikaan TE-toimistojen henkilökuntaa on vähennetty.**

Yhdistyksille, säätiöille, kunnille ja kuntayhtymille vain 3 000 henkilötyövuotta palkkatukeen. Palkkauskustannuksiin luvataan maksimissaan 1 800 euroa/kk (aiemmin 2 000 euroa/kk)

TVY vaatii yleisesti työllisyysmäärärahojen nostamista. Kolmannelle sektorille myönnettävään palkkatukeen tehdään 3 000 henkilötyövuoden katto. Kolmannelle sektorille on myönnetty vielä vuonna 2014 n. 12 000 henkilötyövuotta palkkatukeen. Pudotus on ollut tosi nopea ja tämän vuoden tammi-heinäkuussa palkkatuettujen henkilömäärä on ollut n. 3 600 henkilöä.

Pidämme vähentämistä vastuuttomana. Palkkatuella on järjestetty esimerkiksi työttömien yhdistyksissä hyviä lyhytkestoisia työpaikkoja työttömille, jotka eivät muutoin ole sijoittuneet avoimille työmarkkinoille. Palkkatukipaikka kolmannella sektorilla ei ole ainoastaan väylä avoimille työmarkkinoille vaan se on yhteiskunnan edun mukaista lisäarvoa tuottava työpaikka. Työpaikka yhdistyksissä parantaa työkykyä, osaamista ja elämänhallintaa, perheiden hyvinvointia ja parantaa sijoittumista avoimille työmarkkinoille. Lisäksi sillä luodaan palveluita muille köyhille ihmisille.

Avoimet työmarkkinat ovat kaukana monille pitkäaikaistyöttömille, koska työpaikkoja on vähän, mutta näiden ihmisten perheiden hyvinvoinnin ja tulevan työllisyyden näkökulmasta on tärkeää työllistää mahdollisimman paljon. Kolmas sektori tukee työllisyyttä silloin, kun markkinat eivät vedä tätä työvoimaa.

Te-hallinto leikkaa myös työllisyyspoliittisesta avustuksesta, jolla on järjestetty palkkatukityöpaikkoja tai muita työllisyystoimenpiteitä kolmannelle sektorille. Yhtälö on sellainen, että yhdistykset joutuvat lopettamaan toimintaansa ja vaikeassa työmarkkina-asemassa olevat työttömät jäävät vailla työllisyyspalveluita ja joissakin tapauksissa myöskin sosiaalista kuntoutusta (jota järjestetään kuntouttavan työtoiminnan asiakkaille). Palkkatukea käytetään kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden ohjaukseen.

TE-toimistoille ehdotetaan 17 milj. euron lisäystä toimenpiteisiin, joilla tehostetaan työvoimapalveluita ja lisätään yksityisten palveluntuottajien käyttöä – tavoitteena on, että 3 kk. välein haastatellaan työttömät työnhakijat

TVY:n mielestä on järkevää käyttää 17 miljoonan euron määräraha pelkästään te-palveluiden vahvistamiseen – ei yksityisten palveluottajien käytön lisäämiseen. Muistutamme, että TE-toimiston momentille myönnetään nettomäärärahaa 173 131 000 euroa. 10 prosentin lisäpanostuksella ei paikata TE-toimistojen resurssivajausta. TE-toimiston työntekijöiden henkilömitoitus on n. 2 700 henkilöä valtion talousarvion 2017 mukaan (, kun ruotsissa 14 000 henkilöä palvelee suurin piirtein samaa määrää työttömiä. Henkilötyövuosina mitattuna Ruotsissa on työnhakijoita 45,9 per/htv, Tanskassa 13,6 per/htv, Ja Suomessa 291,6 per/htv (Jorma Anttila, KEHA-keskus, vertailu esitetty Tampereella, 12.10.2016).

Te-palveluiden asiakashaastatteluihin eivät nytkään monet pääse, vaikka haluaisivat. 6 kk. Lykkäyksistä tulee paljon palautetta. Pitkäaikaistyöttömille tulee tarjota laadukasta TE-palvelua. Paljon kapasiteettia jää käyttämättä, jos pitkäaikaistyöttömien jäljellä oleva työpanos jää hyödyntämättä.

Kun yksityisten palvelutuottajien käyttöä lisätään, työttömien yhdistyksissä on valmiutta tarjota palveluohjausta. Tavoitteenamme on tarjota laadukasta uraohjausta ja työhönvalmennusta – (haastatteluja). Kolmannella sektorilla on pitkä kokemus pitkäaikaistyöttömien palvelutarpeista. Yrityksiä eivät välttämättä kiinnosta samat asiakkaat, koska nykyiset yritysmallit perustuvat nopeaan työllistämiseen (normaalisti 3 kk. sisällä työnhaun käynnistymisen jälkeen). Kolmannella sektorilla ei ole voiton tavoittelu keskeistä. Lisäksi yhdistyksissä on muitakin palveluita, kuin palveluohjaus.

Tuleeko yksityisten ja te-palveluiden välillä päällekkäistä työtä? Tätä kannattaa arvioida tarkasti.

Aktiivitoimenpiteiden määrää lisätään laajentamalla työttömyysetuuksien käyttötarkoitusta
→Starttirahaan ja palkkatukeen on käytettävissä n. 257 milj. euroa

Virta pitkäaikaistyöttömyyteen on todella suuri etenkin yli 55-vuotiailla pitkäaikaistyöttömillä. Tälle ryhmälle tarvitaan erityisiä toimia, jos heidät halutaan työllistää. Pitää lisätä palkkatuen käyttöä ja tarjota räätälöityä työnantajan tarpeisiin sopivaa lyhytaikaista muuntokoulutusta. Kuntien velvoitetyöllistäminen on ollut myös tärkeässä roolissa, joskin kuntien velvoitetyöllistämisen järjestämisen paine on kasvanut lyhyessä ajassa paljon. Avainasemassa on TE-toimistojen ja kuntien yhteistyö. Yhteistyötä heikentää TE-toimistojen henkilökunnan määrät.

Palkkatuen määrärahat ovat vähentyneet lyhyessä ajassa paljon kolmannelle sektorille. Ennen tehtiin vähintään vuoden sopimuksia. Nyt sopimukset ovat puoli-vuotta pitkiä tai alle sen. Asiakasryhmä on 300 pv. työmarkkinatuella olleita (ennen 500 pv. ansiosidonnaista, nyt 800 pv. työttömyyttä). Puolen vuoden pätkätyö saattaa vaikuttaa siihen, että asumistuki putoaa, jos se tarkistetaan kesken työsuhteen. Kelalta

saattaa tulla takaisinperintää. Tämä katkonaisuus taas johtaa siihen, että osa työttömistä kokee, ettei kannata tehdä lyhyitä määräaikaisia töitä.

Yleinen palkkatukitilanne on heikko. Palkkatukea on säännöstelty pitkin vuotta, joten täyttämättömiä työpaikkoja on paljon. Varsinais-Suomessa kategorisesti loppui palkkatuki jo alkuvuonna. Toimenpiteissä on korvattu palkkatukea työkokeilulla. Myös kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden määrät ovat olleet kasvussa. Epäillään, että asiakkaat eivät saa tarkoituksenmukaista palvelua, kun työkykyiset ihmiset tipahtavat kuntouttavaan työtoimintaan, kun eivät saa palkkatyötä.

Yli 60-vuotiaille pitkäaikaistyöttömille kohdennetaan kertaluonteinen eläketuki – koskee 5 vuotta työttömänä olleita yli 60-vuotiaita

Tämä on hyvä kertaluontoinen uudistus. Pääasia, että kohderyhmältä kysytään haluavatko eläkkeelle.

Työnhakijan roolia aktivoidaan velvoittamalla hakemaan aikaisempaa tiiviimmän raportointivelvollisuuden velvoittamina omaehtoisesti työtä sekä nykyistä useammalle tehdään työtarjouksia

Työtarjousten kasvattaminen on kasvattanut karenssien määrää samassa suhteessa. Tästä on tullut meille valituksia.

Miten lisääntynyt työtarjousten lähettäminen on linjassa henkilökohtaiseen työllistymissuunnitelman noudattamiseen? On tehty kanteluita, että TE-toimistot eivät noudata työllistymissuunnitelmia vaan ohjaavat työpaikkoihin, ja aloille, joita ei ole työllistymissuunnitelmassa sovittu. Työtarjouksia välitetään sähköpostikeskustelujen pohjalta. Pelisääntöjä tulee selkeyttää. Valituksia tulee myös siitä näkökulmasta, että välitetty työtarjous ei tosiasiallisesti takaa riittävää tuloa.

Omatoimista työnhakua korostamisen tueksi järjestetään työnhakuvalmennusta

Omatoimisen työnhaun korostaminen on tässä tilanteessa perusteltua. Vaikeimmin työllistyvien näkökulmasta intensiivinen uravalmennus on parempi palvelu, kuin työnhakuvalmennus. Täytyy kiinnittää huomioita myös minkä alan ihmisille tällaisia työnhakupalveluita tarjotaan.

TE-toimiston tehtävä on yritys- ja työnantajalähtöinen työnvälitys, joka tukee nopeaa työllistymistä ja avoimien työpaikkojen mahdollisimman tehokasta täyttöä

Paljon jää työttömiä palvelukatveeseen. Kaikkia työttömiä tulee palvella perustuslain 18 § mukaan – ei vain niitä, jotka ovat lähempänä avoimia työmarkkinoita. Perustuslain 18 § lukee: ”Julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön. Oikeudesta työllistävään koulutukseen säädetään lailla.” Riittääkö Perustuslain toteuttamiseksi, että työttömille tarjotaan työtarjouksia paikkoihin, joihin he eivät todennäköisesti tule työllistymään? TVY:n mielestä on Perustuslain mukaista tarjota työpaikkoja, jotka työnhakijat voivat tosiasiallisesti täyttää.

Sähköiset TE-palvelut uudistetaan ja toiminta digitalisoidaan kattavasti, otetaan käyttöön profilointityökalu arviointivälineeksi työttömyyden pitkittymiseen, avoin digitaalinen työmarkkinatori ja hyödynnetään automaatiota työnvälityksessä

Profilointityökalun käyttö on tarpeen perustella työnhakijoille. Heillä tulee olla tieto, millä perustein heitä profiloidaan. Heillä tulee olla mahdollisuus vaikuttaa siihen, mitä palveluita heille tarjotaan.

Mitä tarkoitetaan, kun hyödynnetään automaatiota työnvälityksessä? Tätä on tärkeä avata lisää, ja pitää mielessä asiakkaiden oikeusturva.

Aluehallintouudistuksessa TE-palvelut ja ELY-keskusten yrityspalvelut yhdistetään asiakaslähtöisyyden ja vaikuttavuuden lisäämiseksi julkiseksi kasvupalveluksi... Kasvupalvelun järjestämisessä hyödynnetään järjestäjä-tuottaja -mallia.

Julkinen kasvupalvelu on järkevä ideaali. Kasvu- ja yrityshakuisen toiminnan lisääntyvä kehittäminen työllisyyspalveluiden yhteyteen on kannatettavaa. Esimerkkinä toiminnan tuloksisiksi voisi toimia yrityshautomot, osuuskunnat tulevaisuuden työvoimatarpeisiin vastaavat työpajat jne. joiden kehittämiseen on hyvät julkiset alustat ja palvelut.

Aluehallintouudistukseen kytketty järjestäjä-tuottaja malli herättää kuitenkin enemmän kysymyksiä, kuin tarjoaa vastauksia. TVY on huolissaan siitä mitä tapahtuu pitkäaikaistyöttömien palveluille aluehallintouudistuksen jälkeen. Vaikka pitkäaikaistyöttömien joukko on hyvin heterogeeninen, on siellä myös paljon sellaista työvoimapotentiaalia, jonka lunastaminen avoimille työmarkkinoille vaatii pitkäjänteistä ja määrätietoista työtä. Osalle tarvitaan pysyvät suojellut työpaikat tai pysyviä joustoja työpaikoille. ”Vaikeimmin työllistyvien” kohderyhmän saattaminen avoimille työmarkkinoille ei ole yksinkertaisesti kilpailuolosuhteissa liiketaloudellisesti kannattavaa, mutta pitkällä tähtäimellä se voi olla taloudellisesti kannattavaa ja on yksilön kannalta erittäin tärkeää sekä koko yhteiskunnan etiikan ja turvallisuuden mukaista toimintaa.

Järjestäjä-tuottaja mallin toteuttaminen työllisyyden näkökulmasta ei ole yksioikoista. Kohderyhmä on hyvin heterogeenistä ja alueiden työllisyystilanteet vaihtelevat. Vaikuttavuustavoitteet tulee määritellä kohderyhmä- ja aluelähtöisesti sekä huomioida vaikutuksissa muutkin vaikutukset kuin pelkästään työllistyminen avoimille työmarkkinoille. Muita vaikutuksia voivat olla esim. yksilön osaamisen, työkyvyn ja terveyden/hyvinvoinnin parantuminen sekä työllisyystoiminnan yleishyödylliset palveluvaikutukset.

Lisäksi TVY:tä huolettaa siirtymät järjestäjä-tuottajamalliin, jonka on määrä toteutua vuonna 2019. Tuetaanko riittävästi nykyisiä työllisyyspalveluiden tuottajia siirtymisessä uuteen tilanteeseen? Katoaako siirtymisessä tärkeää osaamista? Miten reagoivat kunnat? Nykyinen tilanne on kaaottinen, koska palveluiden järjestämisvastuu on käytännön kokemuksen mukaan pirstaloitunut.

TVY:n puolesta,

Jukka Haapakoski
Toiminnanjohtaja, 11.10.2016.
jukka.haapakoski@tvy.fi
+358 50 577 2580